

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای
اسلامی کشور و انتخاب شهرداران - مصوب ۱۳۷۵ - و اصلاحات بعدی آن»

۱. ماده (۳۱) قانون شوراها تاکنون چند بار مورد اصلاح قرار گرفته است. به موجب آخرین متن اصلاحی در تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۷، در صورتی که شوراها به دلایل گفته شده در متن، فاقد حد نصاب لازم برای تشکیل جلسه شوند انتخابات میان دوره‌ای همزمان با اولین انتخابات سراسری برگزار می‌شود. اما لایحه اصلاحی کنونی در ماده جداگانه‌ای به عنوان ماده (۸۳) مکرر برگزاری انتخابات میان دوره‌ای را مشروط به این دانسته که حداقل یک سال به پایان دوره باقی مانده باشد. یعنی ماده پیشنهادی علاوه بر منافع تجمیع انتخابات که در اصلاحیه سال ۱۳۸۶ مدنظر بوده خواسته است از برگزاری انتخابات شوراهایی که کمتر از یک سال به پایان دوره آنها مانده جلوگیری کند و از تحمیل هزینه‌های اضافی بکاهد و از این جهت مثبت ارزیابی می‌شود.

درواقع اصلاحیه پیشنهادی برخلاف اصلاحیه‌های سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۶، دولت را در صورتی مکلف به برگزاری انتخابات میان دوره‌ای می‌کند که بیش از یک سال به پایان دوره شوراها باقی مانده باشد و دوم اینکه همزمان با انتخابات سراسری بعدی پیش‌رو باشد. اما مقرر شده از جهت دیگر تا یک سال باعث معطل ماندن یکی از نهادهای محلی تصمیم‌گیر می‌شود. چرا که اگر کمتر از این مدت به پایان دوره مانده باشد (فرضاً ۱۰ یا ۱۱ ماه) انتخاباتی برگزاری نمی‌شود و حال آنکه قانون پیشین، وزارت کشور را مکلف می‌کرد ظرف دو ماه انتخابات جدید برگزار کند.

۲. در اصلاحیه پیشنهادی ماده (۸۳)، توقف انتخابات در حوزه‌ها از مواردی است که مستلزم برگزاری انتخابات میان دوره‌ای است. اما مواد برشمرده شده (مواد (۵۷)، (۵۸) و (۸۱)) در ماده پیشنهادی برخلاف ماده (۸۳) لازم‌الاجرای کنونی هیچ‌کدام مربوط به توقف انتخابات نمی‌شود. توقف انتخابات موضوع ماده (۸۴) قانون است که در ماده (۸۳) کنونی جزء مواردی برشمرده شده که باید در صورت تحقق آن، انتخابات میان دوره‌ای برگزار شود. اما در اصلاحیه پیشنهادی هرچند به توقف انتخابات اشاره شده، به ماده (۸۴) اشاره نشده است. از این رو پیشنهاد می‌شود ماده (۸۳) پیشنهادی به این شکل اصلاح شود:

«ماده (۸۳) - در حوزه‌هایی که انتخابات آنها براساس ماده (۸۴) متوقف یا طبق مواد (۵۷) و (۵۸) باطل یا براساس ماده (۸۱) این قانون شورای آنها منحل شده است و همچنین».

۳. به نظر می‌رسد نیازی به ماده (۸۳) مکرر نباشد و مضمون آن همانند سابق به‌راحتی در مواد (۳۱) و (۸۳) می‌گنجد. پیشنهاد می‌شود تبصره پیشنهادی به‌عنوان ماده (۸۳) مکرر قید شود.

۴. از آنجا که نظارت بر انتخابات شوراها با مجلس شورای اسلامی است، به‌نظر می‌رسد واگذاری نظارت انتخابات میان‌دوره‌ای شوراها به هیئت‌های اجرایی و نظارتی انتخابات سراسری، با قانون اساسی در تعارض باشد. چرا که طبق اصل ۹۹ شورای نگهبان ناظر بر انتخابات شوراها شناخته نشده است و حال آنکه هیئت‌های نظارتی زیر نظر شورای نگهبان عمل می‌کنند. البته مجلس مجاز است در راستای ایفای وظایف نظارتی خود از امکانات هیئت‌های اجرایی و نظارتی مذکور استفاده کند اگرچه این صلاحیه صرفاً در چارچوب انتخابات میان‌دوره‌ای طراحی شده است و به لحاظ استثنایی بودن آن تعیین سازوکاری برای عدم تشکیل هیئت‌های جدید و استفاده از هیئت‌های موجود به صرفه و صلاح است.